

מ"ש בזהר (ח"א יח):
ועייג"כ זח"א יב. זח"ב
קלד(י). כו' (גו'?).
וידעת גו' (דברים ד'
לט'). וצ"ל כו' (התירוץ
פ"ו). הנה כו' (הענין ג"כ
אגה"ק כה). הנה כתיב
(תילים קיט' פט').

להבין מעט מועד מ"ש בזהר דשמע ישראל גו' הוא יחודא עילאה
ובשכמל"ז הוא יחודא תתאה:

פרק א וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא
האלהים בשמים ממעל ועל הארץ
מתחת אין עוד. וצריך להבין וכי תעלה על דעתך שיש
אלהים נשרה במים מתחת לארץ שצריך להזהיר כ"כ
והשבות אל לבבך. הנה כתיב לעולם ה' דברך נצב

לקוטי פירושים

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים
מ"ש בזהר: ח"א יח, ב. ועיינ ג"כ זח"א יב, א.
זח"ב קלד, א'.
כו': אולי צ"ל גו' ?
וידעת גו': דברים ד' לט'.
וצריך להבין כו': התירוץ על זה – לקמן פ"ו.
הנה כו': הענין המבואר כאן הובא ג"כ
באגה"ק סכ"ה.
הנה כתיב: תילים קיט' פט'.

להבין מעט מזעיר: להעיר: בנוגע לח"א כותב
אדמו"ר הזקן ומקדים "לבאר היטב איך הוא קרוב
גו'". בנוגע לח"ב – "להבין מעט מזעיר מ"ש בזהר
כו'". בנוגע לח"ג – כותב בפנים (פ"ד) "ההכרח
לבאר היטב בהרחבת הביאור". – וראה לקוטי לוי"צ
לאגה"ת שם.

(מכתב – נדפס בלקו"ש זי"ז ע' 519)

1) בזח"א יח, ב: "בשכמל"ז יחודא דלתתא, יחודא
עלאה שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". ושם יב, א:
"למעבד לון יחודא חדא בשית תבין דשמע ישראל . .
ולבתר דאתקשר תמן לעילא איצטריך לקשרא לה
לתתא . . בשית סטרין אחרנין לתתא בשכמל"ז . . חד
יחודא עלאה וחד יחודא תתאה". ובזח"ב שם: "אחד
לעילא . . דכתיב שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד . . אחד
לתתא . . בשכמל"ז". (2) כ"ה בדפוס התניא שלפנינו.
ובמהדורא זו תוקן ע"פ מ"ש ב"הערות ותיקונים בדא"פ".

וידעת היום וגו': הטעם שהתחלת שער היחוד
והאמונה הוא בפסוק "וידעת היום גו'", שהו"ע
היחוד שבדרך מלמטה למעלה (שאינו שולל את
מציאות העולם), אלא דהגם שישנה מציאות דשמים
וארץ, מ"מ מיוחדות הן בתכלית היחוד), ולא בפסוק:
"אתה הראת לדעת וגו'" – כי, היחוד הבא ע"י
העבודה שלמטה, עם היות שאינו שולל את
מציאות הנבראים כנ"ל, בו דוקא מתבטא אמיתית
ענין אחדותו ית', שגם כשישנו למציאות, מ"מ,

מיוחד הוא עמו ית' בתכלית היחוד, ובהיחוד שלמטה למעלה דוקא מתבטא ומתגלה מהותו ועצמותו ית',
שלמעלה מכל ענין השינויים – אפילו בדקות דדקות דישנו גם בהיחוד הנמשך מלמעלה למטה (כיון שלא בא
ע"י עבודה)⁴.

(מלקו"ש זי"ד ע' 1335)

וידעת . . ועל הארץ מתחת . . וכי תעלה על דעתך שיש אלקים נשרה במים מתחת לארץ: ההכרח
לפירוש אדמו"ר הזקן שהפסוק "וידעת גו' ועל הארץ מתחת" בא לשלול (לא הטעות ש"עזב ה' את הארץ", אלא)
הטעות ש"יש אלקים נשרה במים מתחת לארץ" (כלומר: אלקים אשר (א) נמצא⁵ (ב) במים מתחת לארץ, מים
כפשוטו) – יש לומר:

פסוק זה בא בהמשך להפסוק "אתה הראת" שנאמר בעת מ"ת, שבו שולל הענינים שאודותם הזהירה תורה
בפסוקים שלפנ"ז⁶: "וידבר ה' אליכם גו' פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל גו' תבנית גו' (מלמטה מטה –) דגה אשר

1) ראה ד"ה אנכי תרכיז (סה"מ תרכ"ז ע' נג ואל"ף). המשך מים רבים תרל"ז סקנ"ח. 2) ואתחנן ד, לה. 3) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1027
ואילך, השייכות של שיעור התניא זה ליום השני דחג השבועות וליום ההילולא של הבעש"ט, שענינם הוא – מלמטה למעלה. 4) כי, כל בחי'
גילוי, מכיון שמוגדר בגדר אור, מציאות הנבראים הוא הפכו, ומשתנה על ידם, משא"כ העצמות, שלילת כל התוארים, אינו משתנה ח"ו משום
דבר, וביכולתו להיות גם את מציאות היש ומ"מ נשאר הוא באחדותו. 5) ועפ"ז צ"ל דמ"ש "וכי ה' הוא האלקים גו' ועל הארץ" הוא כמו "בארץ",
ע"ד "בשמים ממעל" שלפנ"ז (משא"כ לפי הפירוש ששולל הטעות ש"עזב ה' את הארץ – פירושו שהוא השליט "על הארץ"). וגם לפי התירוץ
(לקמן פ"ו) "שגם הארץ החומרית שנראית יש גמור לעין כל היא אין ואפס ממש" – הפירוש ד"ועל הארץ" הוא כמו "בארץ", שה' הוא אלקים
גם "בארץ מתחת" (שלכן גם מציאות הארץ בטילה אליו ית') – מתאים להפירוש בהכתוב לפי פש"מ (כדלקמן בפנים). 6) ואתחנן ד, יב-יט.

ופי' הבעש"ט ז"ל (וכ"ה
במ' תילים ע"פ זה. לקו"ת
ויקרא כה' ג', כט' ד').
דכתיב (ישעי' מ' ח').

בשמים ופי' הבעש"ט ז"ל כי דברך שאמרת יהי רקיע
בתוך המים וגו' תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות
לעולם בתוך רקיע השמים ומלובשות בתוך כל הרקיעים
לעולם להחיותם כדכתיב ודבר אלהינו יקום לעולם

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים
ופי' הבעש"ט ז"ל: וכן הוא במדרש תילים
על פסוק זה (לקו"ת ויקרא כה' ג', כט' ד')³.
דכתיב: ישעי' מ' ח'.

לקוטי פירושים

במים מתחת לארץ גו' (ועד למעלה -) ופן תשא עיניך
השמימה גו'. ומזה מוכן, שגם מ"ש בהמשך לזה, "וידעת
גו' ועל הארץ מתחת", בא לשלול אותו ענין - שאין
אלקה נשרה במים מתחת לארץ.

(3) ראה גם "לקוטי פירושים" כאן.

(משיעורים בספר התניא ע"י 761 הערה 2. לקו"ש חכ"ס ע"י 27)

לעולם ה' דברך נצב בשמים . . . וכן בכל הברואים . . . ואפילו ארץ הלזו הגשמית וכו': בביאור
החידוש שכשם ש"דברך ה' נצב בשמים" כן הוא אפילו בארץ (שזהו גם החידוש בענין ד"ה' הוא האלקים גו'
על הארץ מתחת" לגבי "בשמים ממעל") - יש לומר:

החידוש של הבעש"ט הוא: לא רק בכללות הענין, שמציאותם של כל הנבראים תלויה בכח הבורא שמהוה
ומחיה ומקיים אותם תמיד, אלא גם בהתוכן הפרטי שבוה, ש"דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו' תיבות
ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים ומלובשות בתוך כל הרקיעים כו'" (ועד"ז בכל
הנבראים, שבכל א' מהם יש "התלבשות אותיות הדיבור מעשרה מאמרות").

כלומר: אין הכוונה שהנברא מוכרח וזקוק (גם לקיומו) לכח הבורא, אבל לאחרי כן נחלק ונפרד הנברא מהכח
המהווה אותו ומקיימו [ע"ד אור השמש, שבא ונעשה ממאור השמש (והא ראי', שתיכף שישנו דבר המפסיק
בין האור להמאור בטל האור), ואעפ"כ האור הוא דבר בפ"ע מגוף השמש], אלא כח הבורא מתלבש בתוך הנברא
עצמו⁸.

וי"ל שזהו הטעם שכל נברא צריך דבר ה' בפני עצמו (וכפי שאדמו"ר הזקן מאריך ש"גם בדומם ממש . . .
יש . . . נפש וחיות רוחנית"), כי כדי שיוכל להיות התלבשות כח הבורא בנברא פרטי, צריך הכח האלקי לירד
כביכול ממדריגתו ולהתמצצם לפי ערך הנברא, בכל נברא ונברא לפרטיו.

אם הכח האלקי ישאר במעלתו (כח בלתי בעל גבול), הרי הוא למעלה (שלא בערך) מלהתלבש בהנברא⁹.
[ואע"פ שלהיותו ית' כל יכול ה' אפשר שגם כח אין סופי יתלבש בנברא מוגבל - רצה הקב"ה¹⁰ שיוכל
להיות לנבראים הבנה והשגה (עד כמה שאפשר - לפי ההגבלה שרצה להגבילם) בסדר ואופן הבריאה; ולכן ברא
את הנבראים לא באופן שהוא לגמרי באין ערוך מהנברא המוגבל (מצד "כל יכול"), אלא דוקא בסדר והדרגה
(בלשון המפורסם: סדר השתלשלות), שהקב"ה מצמצם את ההשפעה והחיות שלו עד שתהי' לפי ערך (-) לירד
בהתלבשות ב)הנברא].

ולכן ה' מקום לחלק שזה שדבר ה' נמצא בהתלבשות בנבראים - שייך רק בצבא השמים, שהם נבראים
נעלים יותר¹¹, ולכן הרי הם כלי לכת וחיות אלקיים¹²; משא"כ "על הארץ מתחת", בנבראים ארציים וחומרניים,
שאינם כלי לאלקות - ה' מקום לומר שדבר ה' הוא בהם לא באופן של התלבשות (הם זקוקים תמיד לכח הבורא
בשביל קיומם, אבל כח הפועל אינו באופן שנמצא בתוכם בהתלבשות).

(7) ראה גם לקו"ש חכ"ה ס"ע 200 ואילך. (8) ובוה דוקא מוכן הענין ד"אין עוד" באמת ובשלימות - שאין שום מציאות מלבד אלקות, דכיון
שדבר ה' מלובש בתוך הנברא גופא (בה"מקום" של הנברא), נמצא, שהנברא אינו נעשה נפרד כלל מ"דבר ה'", ועד שהחיות (נפש) של כל נברא
פרטי הוא דבר ה' המלובש בו, ובמילא מוכן, ש"כל נברא ויש הוא באמת נחשב לאין ואפס ממש" (לי' שעה"ה"א רפ"ג).
(9) ראה מו"נ ח"ב הקדמה יב. ספר החקירה להצ"צ בתחלתו. (10) ראה ד"ה והתרים תרל"א (ע' לח). המשך תע"ב ח"א ר"פ צה. ועוד. - ובסה"מ
תרנ"ח (ע' קכ) "היפלא מה' דבר והי' יכול להיות . . . ההתהוות מא"ס עצמו"ה שלא ע"י אמצעות האור . . . אבל אז ה' ענין ההתהוות שלא ע"פ
שכל כלל . . . בענין ההתהוות ה' רצונו ית' דכל מה שאפשר להיות ע"פ השכל וע"פ סדר והדרגה יהי' ע"פ השכל כו".
(11) קיימים באיש וכו' (ראה ישעי' מ, כו: "איש לא נעדר"). ירושלמי ברכות פ"א ה"א. וראה ד"ה שאו מרום בהוספות לספר החקירה להצ"צ
(קא, א ואילך). ובכ"מ. (12) ראה אוה"ת להצ"צ (יהל אור) תהלים ס"ע תסו ואילך - ע"ד הקבלה והחסידות - ד"דברך" נצב לעולם רק "בשמים",
ע"ש. וראה גם ליקוט פירושים כו' לאגה"ת (קה"ת תשמ"ו) ע' ריא.

ודבריו חיים וקיימים לעד כו' כי אילו היו האותיות מסתלקות לרגע ח"ו וחוזרות למקורן היו כל השמים (או"צ). כרגע (לרגע?).

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים
לקוטי פירושים
ולאח"ז מוסיף אדמו"ר הזקן ומאריך ע"ד
הנבראים שלא נזכרו בעשרה מאמרות שבתורה –
שזהו חידוש גדול יותר:
הנבראים שלא נזכרו בעשרה מאמרות שבתורה

הם נבראים פחותי הערך שאינם יכולים לקבל חיותם מעשרה מאמרות עצמן שבתורה, אלא החיות מוכרח לירד ממדרגה למדרגה "עד שיוכל להתצמצם ולהתלבש ולהתהוות ממנו נברא פרטי". וכיון שדוקא העשרה מאמרות שבתורה "יש בהם כח וחיות לברוא יש מאין ולהחיותו לעולם דאורייתא וקוב"ה כולא חד" – מקום לומר שנבראים פחותי הערך שלא נזכרו בתורה¹³, אין בהם התלבשות ד"עשרה מאמרות שבתורה" (וימתק עפ"ז למאן נפק"מ הדגשה זו בתניא כאן).

וזוהו חידוש עיקרי – שגם סוג זה של נבראים שהם פחותי הערך עד שלא נזכרו (בעשרה מאמרות שבתורה, יש בהם התלבשות דעשרה מאמרות (ע"י חילופים ותמורות כו'), וגם שם "ה' הוא האלקים"¹⁴.

(מלקו"ש חכ"ט ע"י 29 ואילך)

ופי' הבעש"ט ז"ל: במה שהעיר על השאלה הידועה אשר רבינו הזקן הביא פירוש זה בשם הבעש"ט, אף שנמצא ג"כ במדרש תהלים, ומעיר מכתובות דף כ"ב ב' – יעוין בזה קונטרס ח"י אלול תש"ג¹⁵ אשר שם נדפסה שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר בזה, וציינתי בהערה בשולי הגליון, למסכת כתובות הנ"ל, אבות פ"ד משנה י"ט, ויקרא רבה פרשה ט"ז¹⁶. דא"ג: בלקו"ת (ר"פ אחרי) מובא הנ"ל (סתם, ולא בשם הבעש"ט) ומצוין תומ"י לאחרי זה, וכן איתא במדרש תהלים.

(אגרות קודש ח"י ע"י קפה)

אף (שנקודת הענין ד) פירוש זה איתא במדרש תהלים (כמובא בלקו"ת ר"פ אחרי), מ"מ כותב אדמו"ר הזקן "ופי' הבעש"ט ז"ל" – דאחד הביאורים בזה, שהבעש"ט¹⁷ פירש (פאנאנדערגעשפרייט) וגילה ענין זה (כאריכות ובביאור) שיהי' ידוע לכל¹⁸.

(ע"פ לקו"ש ח"י ע"י 354. סה"מ מלקוט ח"ב ע"י צ"ד. שיעורים בספר התניא ע"י 762 הערה 4)

עד הבעש"ט היו ה"עשרה מאמרות" בהנבראים באופן של העלם והסתר, והבעש"ט הביאם לגילוי באופן שכולם ידעו שאמיתית המציאות של כל נברא היא (לא הנברא גופא, אלא) דבר הוי' שמהוה אותו בכל רגע ורגע מאין ואפס המוחלט.

(לקו"ש ח"י ע"י 27)

יש כוונה מיוחדת בזה שרבינו הזקן מביא הענין ע"פ לעולם ה' דברך נצב בשמים בשם הבעש"ט – כי ביום שני הי' מאמר יהי רקיע, שהוא הנצב בשמים, וזה יהי' לזכרון עולם, כי ביום שני ח"י אלול נולד הבעש"ט.

(מהיום יום - כ"ז תשרי)

כ"ק מו"ח אדמו"ר קבע שיעור התניא שבו "ופי' הבעש"ט ז"ל וכו'" – ליום ב' דחג השבועות. ואולי

(13) וראה הערה הבאה. (14) ובדוגמת ההוספה ד"אין עוד", "אפילו בחללו של עולם" (דבר"פ כ"ב, כח) – שאחד הפירושים בזה י"ל שקאי על מקום הקליפות כו' שהם "חללי" (ופנוי*) לכאורה מאלקות (ע"ד מחז"ל (חולין ז, א) עה"פ "אין עוד מלבדו" – אפילו בכשפים). (15) סה"ש תש"ג ס"ע 146. (16) "אשר מפני טעם הובא פסוק בשם אמורא ותנא". (17) הבעש"ט עשה ופעל שהלימוד במדרש תהלים יהי' יסוד ודרך בעבודת ה' בתומ"צ דכאו"א מישראל במעשה בפועל (לקו"ש חכ"ה ע' 331 הערה 29). (18) "ואדמו"ר הזקן המשיך זה בשכל... חב"ד... ועד שזה יהי' מושג גם בשכל דנפש הבהמית, ואפילו בשכלם של אלה שהיו (לפני שלמדו ענין זה) מינים" (סה"מ מלקוט כאן).

(* ראה המשך מיט רביס תרל"ו פ"ב (ובכ"מ) ד"חללו של עולם" קאי על החלל ומקום פנוי (ע"ש).

כרגע (לרגע?). האותיות מי"מ שבהן נבראת הארץ בוימ"ב (לכאורה הם אותיות ארץ ומארז"ל בראשית נמי מאמר הוא [ר"ה] היינו כל הפסוק).

אין ואפס ממש והיו כלא היו כלל וכמו קודם מאמר יהי רקיע כו' ממש וכן בכל הברואים שבכל העולמות עליונים ותחתונים ואפי' ארץ הלזו הגשמית ובחי' דומם ממש אילו היו מסתלקות ממנה לרגע ח"ו האותיות מעשרה מאמרות שבהן נבראת הארץ בששת ימי בראשית היתה חוזרת לאין ואפס ממש כמו לפני ששת

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים
 כרגע: אולי צ"ל לרגע?
 האותיות מעשרה מאמרות שבהן נבראת הארץ בששת ימי בראשית: לכאורה הם אותיות ארץ שבפסוקי "בראשית ג' ואת הארץ", ומארז"ל "בראשית נמי מאמר הוא" [ר"ה לב, א] – היינו (לא רק תיבת "בראשית", אלא) כל הפסוק.
 (4 בראשית א, א.
 פסוק בתורה), שענינו המשכה מלמעלה למטה – מודגש ענין זיכוך המטה, שהרי זה פסוק בתהלים (שאמרו דוד לעולם הוי' דברך כו' שאמרת בתורת משה) יהי רקיע כו').

(מלקו"ש ח"ד ע' 1027. ח"ב ע' 27 הנרה 45)

הטעם הפנימי שמיד בתחלת שער היחוד והאמונה מביא אדמו"ר הזקן פירוש הבעש"ט ע"פ לעולם הוי' דברך נצב בשמים:
 כדי להמשיך הענין ד"אין עוד" "בשמים ממעל ועל הארץ מתחת" (בתוך הבריאה, וכפי שנתפרטה לריבוי פרטים: מ"שמים ממעל" עד "על הארץ מתחת"), ובאופן של "וידעת" (חב"ד) – צריך להביא תחילה פירוש הבעש"ט (ענין אחדות הוי' כפי שנתגלה ע"י הבעש"ט באופן של גילוי אור מלמעלה, באופן נעלה יותר מהתלבשות בשכל) ע"פ לעולם הוי' דברך נצב בשמים – "דברך" לשון יחיד (בחי' מאמר אחד); וענין זה ממשיכים אח"כ בהנבראים כפי שהם בבחי' ריבוי, ובאופן שייבנו זאת בשכלם (ועד שנמשך גם בשכלם של אלה שתחילה לפני ששמעו ענין "ההבדל הגדול שבין מעשה אנוש ותחבולותיו למעשה שמים וארץ") היו "כופרים בהשגחה פרטית ובאותות ומופתים התורה"²¹, שגם מצד הבריאה עצמה (לא רק מצד גילוי אור מלמעלה) נעשה "וידעת" ש"אין עוד".
 ועי"ז מתגלה אמיתית הענין ד"אין עוד" – שגם "שמים ממעל וארץ מתחת" גופא הם "אין עוד".

(לקו"ש ח"ב ע' 159)

דברך שאמרת . . תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם . . כדכתיב ודבר אלקינו יקום לעולם: כלומר: ולא קשיא (מ"ש ש"דברך" נצב לעולם) שהדבר נאמר מכבר, לפני כמה אלפים שנה – כיון ש"דבר אלקינו יקום לעולם".

(שיעורים בספר התניא ע' 762)

אילו היו האותיות מסתלקות לרגע ח"ו: מה שהוקשה לו ע"פ השיטה דהבריאה היא בכל יום ובכל רגע, א"כ מהו הענין דיום השבת שבו נאמר²² וביום השביעי שבת וינפש מהבריאה דששת ימי בראשית – החילוק פשוט ע"פ מ"ש²⁴ ויכולו השמים והארץ וכל צבאם, ונאמר²⁵ אין כל חדש תחת השמש, לאחרי גמר ששת ימי

19 (בשיחת) יום ב' דחג השבועות תש"ד (סה"ש תש"ד ע' 135). 20 להעיר גם מהמבואר לעיל הערה 3. 21 ידיעת האדם מלמטה למעלה – שזוהי המעלה ד"וידעת גו' אין עוד" על "אתה הראת", שלהיות שהידיעה ד"אין עוד" באה מצד המטה, הרי בזה מתבטא יותר אמיתית ענין היחוד (ראה לעיל הערה ד"ה וידעת היום). 22 ראה שעהיה"א רפ"ב. 23 תשא לא, יז. 24 בראשית ב, א. 25 קהלת א, ט.

וז"ש האר"י ז"ל () .
 רל"א ש' פנים ואחור
 (עיין פרדס ש' הצירוף
 פ"ה? מפרשי ס"י?).
 יצירה () .

ימי בראשית ממש וז"ש האר"י ז"ל שגם ברומם ממש
 כמו אבנים ועפר ומים יש בחי' נפש והיות רוחנית
 דהיינו בחי' התלבשות אותיות הדבור מעשרה מאמרו'
 המהות ומהות את הדומם להיות יש מאין ואפס
 שלפני ששת ימי בראשית ואף שלא הזכיר שם אבן
 בעשרה מאמרות שבתורה אעפ"כ נמשך חיות לאבן
 ע"י צירופים וחילופי אותיו' המתנגלות ברל"א שערים
 פנים ואחור כמ"ש בס' יצירה עד שמשתלשל מעשרה

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים

וה"ש האר"י ז"ל: ⁵

רל"א שערים פנים ואחור: עיין פרדס שער
 הצירוף פ"ה ⁶. מפרשי ספר יצירה? .
 יצירה:

5) ראה שיעורים בספר התניא ע' 764: "להעיר מע"ח
 שער נו"ן (פ"ב, יו"ד)". ובלקוטי ביאורים בספר התניא
 ע' שכד: "אולי הכוונה לע"ח שער טל דרוש ג. שם ש"נ
 פ"י. ועוד". ובלקו"ש חכ"ו ע' 359 הערה 9: "ע"ח שער
 מ"ן ומ"ד פ"ג. ובכ"מ". 6) ובמק"א (שיעורים בספר
 התניא ע' 765 הערה 7) כותב רבינו: "נימנו בפרטיות
 בס' הפרדס שער הצירוף פ"ה". 7) פ"ב מ"ד.

לקוטי פירושים

בראשית, כי, מה שמחדש אח"ז בכל יום תמיד מעשה
 בראשית, הרי זה חידוש הישנות, משא"כ בששת ימי
 בראשית שהוא חידוש מעיקרא, היינו דבר שמעולם
 לא הי' עד אז, יש מאין²⁶.

(אגרות קודש ח"ב ע' שיט)

אין ואפס ממש כמו לפני ששת ימי בראשית
 ממש: י"ל הביאור בזה:

באם היו הנבראים (לאחרי שנתהו) איזו
 מציאות לעצמם ח"ו (בדוגמת אומן העושה כלי –
 וכטעות הכופרים המובא בשער היחוד והאמונה

רפ"ב), הנה אף שגם לדעתם מוכן הדבר שבכחו של הקב"ה לעשות שיהיו "אין ואפס ממש",
 [דכאשר איזו מציאות מתבטלת ע"י פעולתו של נברא, אזי הביטול הוא רק בנוגע לצורת הדבר, משא"כ
 בנוגע להקב"ה, הרי מוכן²⁷ גם לדעתם, שכמו שיש ביכלתו להוות מאין ליש, כן ביכלתו לעשות גם מיש לאין
 (גם באם מציאות הבריאה היתה ח"ו מציאות לעצמה)].

בכ"ז, מכיון שמצד עצמה היתה מציאותה נשאר גם עכשיו, וביטולה הוא מצד כח אחר, הרי אף שלאחרי
 ביטולה היא "אין ואפס ממש", בכ"ז אינה כמו לפני ששת ימי בראשית, שאז לא הי' לה מציאות מלכתחילה²⁸.
 אבל מכיון שכל מציאות הבריאה, גם בעת היותה, היא רק מצד כח האלקי המהווה אותה תמיד, ובסילוק הכח
 מתבטלת מציאותה ממילא – הרי (לאחרי סילוק הכח) אין לה שום מציאות כלל, וכמו לפני ששת ימי בראשית
 ממש (ובדוגמת אבן ההולך מלמטלמ"ע מצד הכח כו', שלאחרי סילוק הכח – נשאר האבן כמו שהי' תחלה²⁹).
 ועצ"ע. ולהעיר ממו"נ ח"א פס"ט.

(לקו"ש ע"י 87 ואילך הערה 12)

יש לומר שהפירוש הפנימי בתורת הבעש"ט הוא להדגיש (נוסף על גודל הביטול של מציאות העולם, גם)
 חזק ותוקף הישות דעולם הזה, עד כדי כך שמציאות היש נתחדש בכל רגע ורגע מחדש עם כל התוקף והכח
 של (ההוות ע"י) הקב"ה, כמו התהוות היש בפעם הראשונה – לפני כל ענין העבודה בביטול וזיכוכ היש. ומזה
 מוכן גודל מעלת העבודה שבכל פעולה של ביטול היש לאין, שזהו חידוש גדול יותר מהחידוש היתה הבריאה
 מאין ליש³⁰.

(סו"ש תשמ"ט ח"א ע' 63 הנרה 59)

26) ויעיין בזה ד"ה ואהי' אצלו אמון ת"ש פ"ב ואילך (סו"מ ה"ש ע' 119 ואילך). ועוד יש חילוק בהנ"ל ברי"ה ובין שבת וימות החול,
 ומבואר הוא בכ"מ, ומהם בטהמ"צ להצ"צ מצות לא תבערו אש בסופה (דרמ"צ ז, א"ב). 27) ראה מו"נ ח"ב פ"י. 28) ויתירה מזה: אפילו באם
 נאמר גם לדעתם, שההוות הבריאה מלכתחילה הוא רק על משך זמן מוגבל דשית אלפי שנים, ולאחרי זמן זה תתבטל ממילא [שזה מורה שגם
 בזמן היותה אינה מציאות אמיתית] – בכ"ז, באם [מציאות זו עכ"פ, שאינה אמיתית] היתה ח"ו מציאות מצד עצמה [שאינה צריכה להתחדש
 תמיד מהבורא], הרי גם לאחרי שתבטל – אף שהביטול יהי' ממילא – נשאר עדיין איזו "מציאות" למציאותה, ואינה כמו לפני ששת ימי
 בראשית ממש. 29) ויתירה מזה: בהמשל דוריקת אבן, הרי גם אח"כ שייך לומר שבתחלה הלך מלמטלמ"ע, משא"כ בהמשל – כיון שגם זמן
 זה עצמו הוא מציאות נברא (ראה דרמ"צ מצות האמנת אלקות פ"א ובכ"מ), ובהסתלק (המאמר אשר בו מ) העשרה מאמרות יתבטל גם הזמן,
 הרי במילא לא ישאר שום רושם כו' כלל. ועצ"ע. 30) כמארו"ל (כתובות ה, א) "גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ" – לפי

שער היחוד והאמונה

עז

מאמרות ונמשך מהן צירוף שם אבן והוא חיותו של האבן וכן בכל הנבראים שבעולם השמות שנקראים בהם בלשון הקדש הן הן אותיות הדבור המשתלשלו ממדרגה למדרגה מעשרה מאמרות שבתורה ע"י חילופים ותמורות האותיות ברל"א שערים עד שמגיעות ומתלבשות באותו נברא להחיותו לפי שאין פרטי הנבראים יכולים לקבל חיותם מעשרה מאמרות עצמן שבתורה שהחיות הנמשך מהן עצמן גדול מאד מבחי' הנבראים פרטיים ואין כח בהם לקבל החיות אלא ע"י שיוורד החיות ומשתלשל ממדרגה למדרגה פחותה ממנה ע"י חילופים ותמורות האותיות וגימטריאות שהן חשבון האותיות עד שיוכל להתצמצם ולהתלבש ולהתהוות ממנו נברא פרטי וזה שמו אשר יקראו לו בלה"ק הוא כלי לחיות המצומצם באותיות שם זה שנשתלשל מעשרה מאמרות שבתורה שיש בהם כח וחיות לברוא יש מאין ולהחיותו לעולם דאורייתא וקב"ה כולא חד:

שם אבן והוא חיותו (אין פי' על האותיות ממש כו' בונה ירו' נו'). וגימט' שהן חשבון כו' (כמ"ש ברכות ח' ועוד כנסמן בעה"ש). דאורייתא כו' (נסמן בהקדמת התניא).

לקוטי פירושים

השמות שנקראים בהם בלשון הקודש . . מעשרה מאמרות שבתורה וכו': ומהתורה נשתלשל כן במקצת דשמות אוה"ע, שמצינו גם שמות שנקבעו ע"י חכמי האומות שמתאימים למהותו של הדבר הנקרא בשם זה. אלא שבחכמת האומות ההתאמה היא רק בנוגע לשרש ומקור גשמי של הנברא, אבל ע"י התורה מבחינים בשרשו הרוחני (כפי שהוא בריאתו של הקב"ה).

(מסה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 590 הערה 10)

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים

שם אבן והוא חיותו: אין הפירוש על האותיות ממש, כי האותיות אינם כלום, רק שמגבילים [שמקבלים] אופני פרטי המשכות החיות מהמדות אלקות כמו למשל א' מורה שכך ה' המשכת המדות כו' (בונה ירושלים סי' נו⁸). וגימטריאות שהן חשבון כו': כמ"ש ברכות ח, א ועוד, כנסמן בערוך השלם⁹. דאורייתא כו': נסמן בהקדמת התניא¹⁰.

8) נדפס לאח"ז במאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' תמו. 9) ערך גמטריא. 10) לעיל ע' יו"ד.

שמעשה שמים וארץ הוא מאין ליש, ומעשה צדיקים הוא מיש לאין, שזהו חידוש גדול יותר מהחידוש מאין ליש, כמארז"ל (תענית כה, א) "משמיא מיהב יחבי מישקל לא שקלי" (ראה ד"ה ויהיו חיי שרה עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' צד ואילך). גדולים מעשה צדיקים תרפ"ה פ"ז (סה"מ תרפ"ה ע' קנא ואילך). ועוד.